

Enver Kazaz\*

## Bosanskohercegovačka politička kriza i promjena ustava Federacije BiH

### Sadržaj

1. Strukturne pozadine političke krize u BiH
2. Buridanovska dilema: naivnost, odgovornost i skepsa pred inicijativom Ambasade SAD-a u BiH za promjenu Ustava Federacije BiH

### 1. Strukturne pozadine političke krize u BiH

Bosna i Hercegovina od Daytonskog sporazuma iz 1995. godine do danas traje u stanju nezavršenog rata koji je sa vojnog prebačen u političko polje. Dayton je otud kraj jednog oblika rata, vojnog, i početak drugog, političkog, a zemlja je uprkos tome, tvrdi većina onih koji na različite načine analiziraju društvene procese, sve do 2006. godine i pada Aprilskog paketa ustavnih promjena sporo napredovala pripremajući svoj sistem za prihvaćanje standarda i pravnih normi Evropske unije.<sup>1</sup> Od tada pa do danas ona stagnira i nazaduje u procesu približavanja EU, ali i u svim drugim aspektima, ekonomskom, privrednom, kulturnom itd. Pad Aprilskog paketa razotkrio je suštinu Daytonskog sporazuma, koji je BiH definirao *nedovršivom državom* i zemljom u čiji je mirovni sporazum ugrađen ustav koji vojno osvojene teritorije tretira kao nacionalne države u nastajanju, bez obzira na njihov administrativni položaj u tom ustavu. Daytonski sporazum stoga postoji kao politički paradoks – zaustavljajući vojni rat on je otvorio onaj politički koji ne dozvoljava da se u podijeljenom bosanskohercegovačkom društvu uspostavi konačan mir.

Ne treba zaboraviti da su republičkosrpske političke oligarhije sve do Aprilskog paketa u većoj ili manjoj mjeri napadale i odbacivale Dayton, a da ga od tada žestoko brane pozivajući se, kako često ističe Milorad Dodik, *na slovo, a ne duh Daytonu*. Razloga za to je više, a u prvom planu je svakako onaj koji nedvojbeno sugerira da je mirovnim sporazumom Republika Srpska definirana kao bosanskohercegovačka administrativno-teritorijalna jedinica koja nastoji biti državom u nastajanju. Kada su tako shvatile Dayton, te su oligarhije na svaki mogući način pokušale podržaviti manji entitet u sastavu BiH, proizvodeći novu formu društvenih vrijednosti

\*Autor je profesor na Filozofskom fakultetu u Sarajevu.

<sup>1</sup> Usp. BiH europska zemlja bez ustava, zbornik radova, Sarajevo-Zagreb, 2013.

unutar bosanskosrpskog političkog i svakog drugog identiteta – republičkosrpski patriotizam. To je omogućilo i homogenizaciju republičkosrpske političke scene, a sve političke partije iz RS-a zagovaraju isti cilj u svom djelovanju u Vijeću ministara i Parlamentu BiH.

Istodobno s tim, odnosi između bošnjačkih i hrvatskih političkih oligarhija sve se više kompliciraju, a ključni događaj u tome jeste formiranje Vlade Federacije BiH nakon izbora 2010. Tada je koalicija stranaka predvođena SDP-om Zlatka Lagumdžije uz očigledno kršenje ustavnih normi u Domu naroda federalnog parlamenta uskratila mogućnost da dva HDZ-a uđu u izvršnu vlast iako su imali ogromnu većinu tzv. hrvatskih glasova. Takva poruka bošnjačkih političkih partija (SDP i SDA) otvorila je prostor za uspostavljanje čvrstog političkog saveza između SNSD-a Milorada Dodika i HDZ-a Dragana Čovića, pri čemu je očigledno da su dvije secesionističke politike našle zajednički interes u potpunom destabiliziranju zemlje. Politički sukob Lagumdžija-Čović rezultirao je savezom Dodik-Čović, a politička kriza se iz Federacije BiH prelila na razinu cijele zemlje. U takvoj situaciji republičkosrpski secesionizam ostvario je potpuni trijumf, pridobivši u borbi za svoje ciljeve osovina Čović-Ljubić. Cilj republičkosrpskih političkih oligarhija bio je da političku krizu sa razine Daytona prenesu na razinu Washingtonskog sporazuma, kojim je 1994. zaustavljen bošnjačko-hrvatski rat i omogućeno uspostavljanje vojnog saveza između Armije BiH, HVO-a te Hrvatske vojske. Paradoks u kojem negdašnji vojni saveznici ulaze u otvoreni politički rat možda je najbolja ilustracija nesposobnosti političkih oligarhija da riješe krizu koji proizvodi Dayton i zemlju povedu u sigurnost evropskih integracija.

Dodatni problem u političkim sukobima između etničkih političkih oligarhija proizlazi iz tzv. Petrićevih amandmana iz 2002. godine, kojima su Bošnjaci i Hrvati u Parlamentu RS svedeni na tzv. Vijeće naroda, što sugerira da time gube ustavom BiH zagarantiranu konstitutivnost u tome entitetu. Hrvatima je u Federaciji BiH tim amandmanima u Vladi namjesto ranijeg pariteta dodijeljeno 5, a Bošnjacima 8 mjesta, čime su hrvatske etnopolitičke partije dobile direktan povod za osjećaj neravnopravnosti. Na sličan način je u Vladi RS omogućena srpska dominacija nad Bošnjacima i Hrvatima. Između bošnjačkih i hrvatskih etnopolitičkih oligarhija, prije svega dva HDZ-a i SDP-a poseban sukob izazvao je slučaj Željko Komšić, na osnovu kojeg hadezeovsko vođstvo tvrdi da Bošnjačke elite, kako je to učinio SDP sa Komšićem, mogu iskoristiti brojčanu nadmoć Bošnjaka i Hrvate izložiti izbornoj majorizaciji.

Petrićevim amandmanima do kraja je zaokružen asimetrični politički sistem kojeg je zacrtao Dayton. Republika Srpska je postala ekskluzivno srpski entitet. Posljedica nije samo srbizacija RS-a, njegova pravoslavizacija i oživljavanje Karadžićevih političkih ciljeva u Dodikovoj politici, nego i otvorena asimilacija Bošnjaka i Hrvata, ali i drugih nesrba, njihova diskriminacija, marginalizacija i stigmatizacija. U Federaciji BiH rezultat Petrićevih amandmana jeste dominacija bošnjačke nad hrvatskom etnopolitikom što je pojačalo daljnje drobljenje društva, njegovu getoizaciju i rast težnje hrvatske etnopolitike da oživi fantazmu o trećem entitetu.

Reklo bi se da se BiH našla u situaciji potpunog trijumfa Karadžić-Bobanove političke volje kojoj nije cilj pridruživanje dijelova teritorije BiH Hrvatskoj i Srbiji, nego unutarnja podjela zemlje po osnovu vojno osvojenih teritorija u tragičnom ratu, pri čemu bi se te teritorije pretvorile u federalne ili konfederalne jedinice u sastavu BiH. Drugim riječima, ideologije koje su vodile rat, ostale su na društvenoj sceni prilagođene uslovima ne vojnog, već političkog rata sa redefiniranim ciljevima – namjesto velike Srbije ili velike Hrvatske stvoriti unutar BiH srpsku

i hrvatsku nacionalnu državu. Republičkosrpske elite to u ovom trenutku gotovo i da su uspjele, dok su one hrvatske iz pozicije potpune marginalizacije otvaranjem tzv. hrvatskog pitanja u BiH odustale od rješavanja krize Daytonskog i prešle na otvaranje krize Washingtonskog sporazuma. Njihov cilj nije, dakle, povratak konstitutivnosti Hrvata na cijelom prostoru BiH, nego njihova *hercegovinizacija* (Ivan Lovrenović), gdje fantazma o trećem entitetu neprestano tjera te politike u sukob sa onim bošnjačkim.

Bošnjačke etnopolitike, pak, ušle su u međusobni rat do istrebljenja nakon izbora 2010, bez izgleda da ga u ovom trenutku i prevladaju, a rezultat je njihova potpuna defanziva i na međunarodnom planu i u BiH. Istodobno s time, unutarbošnjački politički rat pokazao je da SDP ne može voditi autentičnu multietničku i građansku politiku, ne samo zbog nesposobnosti i surove pragmatičnosti njegovog vrha i narcisoidnosti njegovog vođe nego i zato što dubinska struktura Daytona preferira etničku nad multietničkom i građanskom politikom. Sadašnja kriza u Federaciji razotkrila je sve političke subjekte, pokazujući da niti ijedan od njih nema političku viziju BiH kao evropske demokratski uređene multietničke zemlje, a pogotovu ne politički program koji bi zemlju postupno evropeizirao i harmonizirao međuetničke odnose u njoj.

Trenutna faza postdejtonske političke krize u BiH obilježena je i padom ideje građanskog modela uređenja zemlje, čiji je kredibilitet najprije razorio Haris Slijadžić, a dokrajčio Zlatko Lagumdžija, kao šefovi stranaka koji su građanskost izjednačili sa unitarnošću i centralističkim konceptima državnog uređenja. BiH je, dakle, ostala bez politike koja bi je mogla iznova konstituisati kao decentraliziranu multietničku zajednicu, a na društvenoj sceni su ostale politike koje je konceptualiziraju isključivo kao troetničku zemlju. Oni politički subjekti koji bi je eventualno željeli konstituisati kao građansku i multietničku zemlju nemaju za to ni dovoljno moći, ni dovoljno podrške u onome što se definira kao međunarodna zajednica, a očigledno je da u dogledno vrijeme neće imati ni dovoljno podrške u biračkom tijelu.

Otud se Bosna i Hercegovina danas nalazi u situaciji da može birati samo između modela uređenja svoje troetničnosti, pri čemu su forme multietničnosti potpuno nestale sa scene. Ako se troetničnost definira kao model životnih praksi jedan pored drugog, a ne skupa s njim, a multietničnost kao model zajedničkog življenja i raspodjeljivanja istih ili sličnih vrijednosti, onda je jasno da su rat i postdejtonsko stanje političkog rata u BiH proizveli sasvim novi poredak društvenih vrijednosti i jednu potpuno novu povijesnu realizaciju zemlje. Ta nova BiH ne uspijeva već skoro dvadeset godina od rata na ovamo obnoviti forme svoje interkulturalnosti i multietničnosti, niti uspostaviti dovoljno političke energije da se iznutra konstituiše kao demokratska država. Simplificirano rečeno, BiH je zemlja bez dovoljno energije da se raspadne, ali i bez dovoljno snage da se konstituiše iznutra.

Međunarodna zajednica koja ju je morala, kao garant Daytonskog sporazuma, iz postkonfliktne pretvoriti u demokratsku zemlju već odavno je odustala od tog obećanog i toliko žuđenog posla. Štaviše, moglo bi se reći kako ona nikada nije razumjela zemlju u dovoljnoj mjeri da neutralizira rezultate rata i odustane od njihove legitimizacije u ustavnim normama.

Rat koji je konstituisao Daytonsku BiH neće ni moći preći u mir sve dok se njegova logika potpuno ne ostvari ili raspadne. Za sada ona postupno, ali sigurno trijumfuje u političkom polju, bez šansi da odnese konačnu pobjedu ili bude do kraja poražena. Ona se, dakle, čini kao trajno stanje zemlje, a Dayton koji je BiH definirao kao nedovršivu državu i podijeljeno društvo - njenom dugotrajnom sudbinom. Drugim riječima, ma koliko to bolno zvučalo i ma koliko se

činilo užasno nepravедnim, Republika Srpska danas izgleda kao trajan međunarodno legitimiran administrativno-teritorijalni subjekt u težnji da bude državom, bez obzira što su u njenu osnovu ugrađeni rezultati ratnog bestijarija, ratni zločini i srebrenički genocid kao njihov vrhunac. Federacija BiH bi mogla u budućnosti postati trajnim poprištem sukoba dvije etnopolitičke volje. Jedna od njih, bošnjačka, teži da svoje ciljeve realizira kao pragmu vlasti na dijelu teritorije na kojem vlada, dok u javni prostor odašilje kvazipatriotske poruke o cjelovitosti zemlje, a druga, hrvatska, hercegovinizira Hrvate u BiH šireći fantazme o etničkom jedinstvu. Zemlja, pak, tone i tone, bez šanse da dotakne dno krize, jer u socijalnim sistema, da parafraziram Niklasa Luhmana, i nema dna krize stoga što život neprestano teče, čak i u najgorim uslovima.

## 2. Buridanovska dilema: naivnost, odgovornost i skepsa pred inicijativom Ambasade SAD-a u BiH za promjenu ustava Federacije BiH

Unutar takve strukture političkih odnosa koji rat poimaju kao tvorački, a ne rušilački i zločinački povijesni događaj nije više pitanje je li moguće ili ne obnoviti predratnu ili neku drugu verziju povijesne realizacije multietničnosti BiH, titoističku, austrougarsku, osmansku, srednjovjekovnu, nego koje forme troetničnosti dolaze iz budućnosti kao moguće rješenje postojanja zemlje. Otud i skeptično pitanje, hoće li RS biti ekskluzivno srpski entitet u sastavu BiH, ili druga srpska država na Balkanu, koja je u proteklom ratu izbjegla vojni poraz<sup>2</sup>, ali u miru dobija politički rat. Odnosno, hoće li ona biti do kraja srbiziran entitet ili multietnički ustrojena administrativna i teritorijalna jedinica u BiH. Istodobno s tim, pokreće se još teže pitanje: na kojim vrijednostima je moguće graditi bilo koji oblik bosanskohercegovačkog društva, čak i onog najpodijeljenijeg mogućeg, ako je pravoslavizacija i srbizacija RS-a politički rezultat genocida.

Unutar Federacije BiH, pak, strukturna uređenost RS-a kao monoetničkog entiteta neprestano poziva političke subjekte da u nacionalne države pretvore etnoteritorijalne jedinice osvojene ratom koje je Dayton legitimirao na međunarodnom planu. Bošnjačka etnopolitika nastoji marginalizacijom one hrvatske ostvariti dominaciju nad njom, u čemu joj na ruku ne ide samo Dayton i pomenuti Petričevići amandmani, nego i demografska dominacija Bošnjaka nad Hrvatima, a na ideološkom planu stvaranje nove forme bosanstva, one bošnjakocentrične koju nakon Alije Izetbegovića nastavlja u praksi realizirati Zlatko Lagumdžija. I dok se hrvatski politički blok ne uspijeva iščupati iz ralja tuđmanovsko-bobanovskih fantazmi, tražeći za to saveznika u republičkosrpskim političkim oligarhijama, bošnjačka etnopolitika nije uspjela razviti viziju novog sadržaja postapokaliptične bosanskohercegovačke multietničnosti. Ona nije suštinski odmakla od ideje bošnjakocentrične Bosne koju je kao svoj ratni cilj u praksi provodio Alija Izetbegović, a da joj nikad nije dao oblik eksplicitnog političkog programa.

U takvom kontekstu dva etnopolitička bloka u Federaciji upali su u zamku rješavanja tzv. hrvatskog pitanja koje je u verziji dva HDZ-a suženo samo na federalni prostor i u njemu težišno na Hercegovinu. Republika Srpska je na taj način prešutno priznata kao ekskluzivno srpski entitet iznutra, iza same Bosne i Hercegovine, a ne samo iz perspektive međunarodne zajednice. To je od kraja rata do danas najveći stupanj njene unutarbosanske legitimizacije.

<sup>2</sup> Šire vidjeti u: Dobrica Ćosić, *Bosanski rat*, Beograd 2012.

Inicijativa ambasade SAD-a za promjenu ustava Federacije BiH može se, dakle, s puno argumenata promatrati kao forma daljnje legitimizacije srbocentričnosti i pravoslaviziranosti RS-a, pri čemu ta inicijativa posjeduje najveći mogući međunarodni simbolički i politički kapital. Jer, iza nje stoji izravno ili manje izravno administracija najveće političke i vojne sile na svijetu, a nju iznutra, iz perspektive same zemlje legitimiraju domaći stručnjaci, tj. grupa eksperata kako se u javnosti obično govori. Posebno pitanje otvara se u činjenici da su članovi grupe proglašeni ekspertima za ustavno pravo iako se većina njih nikad nije njime znanstveno bavila, a niti srodnim naučnim disciplinama. Da li su, u skladu s tim, oni poslužili Američkoj ambasadi tek kao argument da se oslanja na domaće stručnjake u svojoj inicijativi, kako bi prikrija svoj stvarni cilj – zaobići u kreiranju konačnih ustavnih rješenja one stručnjake i stručnjakinje koji bi se usprotivili/e uvođenju dvostrukog političkog sistema u BiH. Dodatni legitimitet inicijativi dao je Parlament Federacije BiH, koji je razmatrao njena rješenja na jednoj od svojih sjednica. Istovremeno s tim, legitimirale su je i političke partije, jer niti jedna od njih nije ju odbacila.

Ambasada SAD-a napravila je očito dobar propagandistički potez prepuštajući nacrt rješenja za promjenu ustava domaćim stručnjacima, a stvarajući na taj način utisak da želja za promjenama dolazi odozdo, čak iz perspektive struke i građanske volje, a ne političke moći. Svi uslovi za uspjeh inicijative su, dakle, tu: politička kriza Federacije, očiglednost političkog sukoba između hrvatske i bošnjačke političke oligarhije, administrativna presloženost Federacije i njena finansijska neodrživost, potreba za stvaranjem efikasnijeg i jeftinijeg administrativnog i upravnog sistema itd.

Pri tom su kreatori inicijative previdjeli proste činjenice: kriza u BiH ne proističe isključivo iz Washingtonskog, nego daleko više iz Daytonskog sporazuma, čija je žrtva Federacija BiH, a RS očiti politički pobjednik. Ta kriza ne može se riješiti samo promjenom ustava Federacije, nego ustava cijele zemlje. Nadalje, Federacija iako daleko složenija od RS-a, ima istu ekonomsku, kulturnu, privrednu, finansijsku i svaku drugu krizu kao i centralistički ustrojena, unitarno organizirana, srbocentrična RS. A to znači da nije samo u pitanju u BiH ustavna kriza, politička, kriza međuetničkih odnosa itd. nego prije svega kriza filozofije politike i tipa vlasti u zemlji potopljenom u surovi oblik tranzicije kao pretvorbe društvenog u privatno vlasništvo i najsuroviji oblik etnokapitalističke privrede. Radi se, dakle, i o krizi društvenog poretka, tj. tipa kapitalizma primijenjenog u BiH, a ne samo o krizi postkonfliktnog društva koju dodatno usložnjava očita asimetričnost političkog sistema i nepravednost, neetičnost Daytonskog ustava.

Uostalom, zamislimo moguću situaciju: Federacija BiH uređena je i uspješna kao, kako je jedanput u svom propagandističkom stilu rekao Zlatko Lagumdžija, Zapadna Njemačka, a RS kao istočna. Pitanje je može li BiH i tako organizirana ući u proces evropskih integracija, ili je samo polovina zemlje za to pripremljena. To ne znači da Federaciju ne treba redizajnirati, ali je pitanje da li taj proces treba poduzimati bez kompletnog redizajna čitave zemlje. Drukčije rečeno, treba li mijenjati Washingtonski prije Daytonskog sporazuma ili je to nužno činiti istodobno. Oni koji zagovaraju stav da se vrše prije promjene Washingtonskog, a ne Daytonskog sporazuma zaboravljaju da su propali svi dosadašnji pokušaji, čak i oni pod najvećim pritiskom međunarodne zajednice, da se na ovaj ili onaj način dođe do ustavnih promjena u zemlji.

Ako je Dayton sudbina BiH, dodatno pitanje zašto se ne pristupa i promjenama ustava RS-a istodobno sa promjenama ustava Federacije, ili se radi o tome da Ambasada SAD-a u BiH šalje implicitnu poruku kako je RS nedodirljiva u dogledno vrijeme ili čak i za duži povijesni period. Nadalje, dilema koja se otvara je sljedeća: hoće li se promjenom ustava Federacije zapravo



pokušati riješiti tzv. hrvatsko pitanje otvoreno nakon izbora 2010. samo na federalnom prostoru, pa slijedom toga i bošnjačko s implicitnim stavom da je formiranjem srbocentričnog RS-a riješeno ono srpsko.

U skladu s ovim dilemama proističe i sljedeća: nikad u povijesti jednom vojno osvojen prostor shvaćen kao nacionalni teritorij nije bez rata vraćen onima od kojih je osvojen. Povijest nije samo nešto što nas upućuje na činjenicu da nju kreira isključivo moć, vojna, finansijska, privredna itd, nego i da se ona nije mijenjala bez velikih, prelomnih događaja – ratova, a da su sve druge promjene u njoj samo rezultat volje pobjednika. Zašto bi RS tu bio izuzetak? Na koncu, zar primjer Kipra to nedovosmisleno ne potvrđuje i zar se inicijativom za promjene ustava Federacije implicitno ne pokazuje kako u BiH iz perspektive međunarodne moći treba primijeniti proces kiprizacije, tj. konačne podjele zemlje na dva politička sistema.

Dodatni argument koji budi skepsu jest obim promjena u predloženom dokumentu, jer on zadržava administrativnu i birokratsku presloženost Federacije, a neka rješenja, kao npr. ono o procedurama na osnovu kojih se formira federalna vlada, dalje jačaju mogućnost etnopolitičke blokade ukupnog sistema. I još gore, takva rješenja ukidaju svaku mogućnost da multietnički politički subjekti mogu biti ravnopravni u borbi za vlast sa onim monoetničkim. I još teže pitanje koje iz toga proističe: može li se reći da je cijeloj inicijativi samo to i cilj – riješiti hrvatsko pitanje isključivo na prostoru Federacije, kako bi se stvorio utisak da se nešto bitno postiglo? Tada bi međunarodna zajednica, a pogotovu SAD, dobila argumente za potpuno povlačenje iz BiH, a zemlja bi bila prepuštena naprijed opisanim etnopolitičkim voljama koje su ratne ciljeve djelimično redefinirale i prebacile ih u polje surove političke borbe u kojoj BiH umire, ali bez šanse da postane potpuni mrtvac. To je, slikovito rečeno, situacija stalnog truljenja nekog organizma u kojoj mu je zabranjeno bilo kakvo uzimanje lijekova.

Ako inicijativa makar i minimalno nudi BiH kiparski model rješenja krize, čak i bez svijesti o tome da to čini, to ne znači da republičkosrpske elite kad to jednom shvate neće sve učiniti da taj model potpuno ostvare u praksi. Koji subjekt može garantirati i na osnovu čega da će se promjene iz Federacije preliti u RS i na razinu državnih institucija? To međunarodna zajednica teško da može, jer je sa padom Aprilskog, pa potom Butmirskog paketa ona izgubila svaki oblik djelotvornosti u BiH.

No, cijeli ovaj niz argumenta protiv prihvatanja američke inicijative suočava nas na drugoj strani sa pitanjem: a šta ako se ona potpuno odbaci? Koji subjekt nam može garantirati da će jednom promjene i početi? Hoće li status quo biti dugotrajna sudbina zemlje? Hoće li BiH ostati organizam koji truli, bez lijeka i bez šanse da potpuno istrune u dogledno vrijeme?

Možda je mogući odgovor, da bi se izbjegle sve nabrojane zamke, u postupnom, amandmanskom sistemu ustavnih promjena u Federaciji, gdje bi inicijativa američke ambasade u BiH bila dobar povod, uz jak pritisak na međunarodne političke subjekte da se po istom sistemu, ili čak iz osnova redizajnira i RS i čitava zemlja. Ostati u sadašnjem stanju, znači odbaciti svaku odgovornost za krizu u zemlji. Korjenito mijenjati Federaciju bez promjene u RS-u na razini državnih institucija može značiti ulazak u kiparski model rješenja krize.

U toj buridanovskoj dilemi, mi nemamo pravo na blagotvornu naivnost, jer iskustvo nas uči da se u BiH u pravilu ostvaruju najcrnji scenariji. Baš kao što nemamo prava ni na izbjegavanje odgovornosti za budućnost, jer iskustvo nas uči da iz nje nismo mislili svoju zemlju na prijelazu milenija. A u njoj se baš zbog toga desio najbesmisleniji mogući i najtragičniji oblik rata.

Uostalom i za to što bosanskohercegovačke etnopolitike nisu mislile BiH iz perspektive budućnosti, već su se odale velikodržavnim ideološkim fantazmama iz susjedstva, i zemlju uvukle i u agresiju i u građanski rat istodobno. Neodgovornost vodi u najernji oblik budućnosti, baš kako to može učiniti i naivnost. U skepsi je, dakle, rješenje. No, da bi se postalo skeptičnim potrebno je suočiti se sa vlastitom odgovornošću u vremenu u kojoj je očito nije bilo.

Međutim, da bi se bilo odgovornim, nužno je zadobiti i određene ovlasti. Kad je u pitanju američka inicijativa za promjenu ustava Federacije BiH sve su ovlasti u rukama federalnog parlamenta. Tamo, međutim, ne postoji odgovornost u onom obimu i onog kvaliteta za koje bi smo s pouzdanjem mogli reći da će uspjeti nakon promjena Federacije nametnuti promjene RS-u i redizajnirati državne institucije. Na takav parlament nije moguće vršiti ni građanski pritisak sa izvjesnošću da će se time postići efikasnost ove institucije. Federalni parlament bio bi odgovoran kada bi ovog časa pozvao Ambasadu SAD-a da formira ekspertsku grupu koja će predložiti ustavne promjene RS-a, koje bi desrbizirale i depravoslavizirale ovaj entitet. Odgovorna bi bila i grupa eksperata koja je sačinila prijedlog promjena ustava Federacije kada bi to isto učinila. Budući da je takva vrsta odgovornosti izostala i u Parlamentu, i u Ambasadi SAD u BiH i kod grupe eksperata, onda se s pravom može zaključiti kako niti jedan od ovih subjekata nema punu svijest o karakteru bosanskohercegovačke političke krize. Zato ovu inicijativu treba razmatrati samo kao povod i mogućnost za amandmansko poboljšavanje ustava Federacije BiH. Svaki drugi oblik njenog legitimiranja u političkoj praksi otvara nesagledive posljedice po zemlju nezavršenog rata koja je u svom ustavu definirana kao nedovršiva država, a postoji na ravnoteži nemoći da se konačno iznutra raspadne ili konstituiše.